

**Kodeks spółek
handlowych. Komentarz
do nowelizacji. Prawo
holdingowe. Zmiany
w funkcjonowaniu
organów spółek
kapitałowych**

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. Nr 94, poz. 1037)

tekst jednolity z dnia 22 lipca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 1526 ze zm.)

Tytuł I. Przepisy ogólne

Dział I. Przepisy wspólne

(...)

Art. 4.

Słowniczek

§ 1. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) spółka osobowa – spółkę jawną, spółkę partnerską, spółkę komandytową i spółkę komandytowo-akcyjną;
- 2) spółka kapitałowa – spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, prostą spółkę akcyjną i spółkę akcyjną;
- 3) spółka jednoosobowa – spółkę kapitałową, której wszystkie udziały albo akcje należą do jednego wspólnika albo akcjonariusza;
- 4) spółka dominująca – spółkę handlową w przypadku, gdy:
 - a) dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie innej spółki kapitałowej (spółki zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
 - b) jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub

- c) jest uprawniona do powoływania lub odwoływania większości członków rady nadzorczej innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
 - d) członkowie jej zarządu stanowią więcej niż połowę członków zarządu innej spółki kapitałowej (spółki zależnej) albo spółdzielni (spółdzielni zależnej), lub
 - e) dysponuje bezpośrednio lub pośrednio większością głosów w spółce osobowej zależnej albo na walnym zgromadzeniu spółdzielni zależnej, także na podstawie porozumień z innymi osobami, lub
 - f) wywiera decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, w szczególności na podstawie umów określonych w art. 7;
 - f)¹ *wywiera decydujący wpływ na działalność spółki kapitałowej zależnej albo spółdzielni zależnej, w szczególności przez zawarcie między spółką dominującą a spółką zależną umowy przewidującej zarządzanie spółką zależną lub przekazywanie zysku przez taką spółkę;*
- 5) spółka powiązana – spółkę kapitałową, w której inna spółka handlowa albo spółdzielnia dysponuje bezpośrednio lub pośrednio co najmniej 20% głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik lub użytkownik, albo na podstawie porozumień z innymi osobami lub która posiada bezpośrednio co najmniej 20% udziałów albo akcji w innej spółce kapitałowej;
- 5)¹⁾² *grupa spółek – spółkę dominującą i spółkę lub spółki zależne, będące spółkami kapitałowymi, kierujące się zgodnie z uchwałą o uczestnictwie w grupie spółek wspólną strategią w celu realizacji wspólnego interesu (interes grupy spółek), uzasadniającą sprawowanie przez spółkę dominującą jednolitego kierownictwa nad spółką zależną albo spółkami zależnymi;*
- 6) spółka publiczna – spółkę publiczną w rozumieniu przepisów o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych;
- 7) instytucja finansowa – bank, fundusz inwestycyjny, towarzystwo funduszy inwestycyjnych, alternatywną spółkę inwestycyjną zarządzaną przez zarządzającego ASI w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych

¹ Art. 4 § 1 pkt 4 lit. f w brzmieniu ustawy z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

² Art. 4 § 1 pkt 5¹ dodany ustawą z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

- i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi, prowadzącego działalność na podstawie zezwolenia oraz takiego zarządzającego, zakład ubezpieczeń, zakład reasekuracji, towarzystwo emerytalne, fundusz emerytalny lub dom maklerski, mające siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej albo w państwie należącym do Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD);
- 8) rejestr – rejestr przedsiębiorców;
 - 9) głosy – głosy „za”, „przeciw” lub „wstrzymujące się” oddane podczas głosowania w sposób zgodny z ustawą, umową albo statutem spółki;
 - 10) bezwzględna większość głosów – więcej niż połowę głosów oddanych;
 - 11) sprawozdanie finansowe – sprawozdania finansowe w rozumieniu przepisów o rachunkowości;
 - 12) wzorzec umowy – wzorzec umowy spółki udostępniony w systemie teleinformatycznym;
 - 13) *(uchylony)*
 - 14) postanowienia zmienne umowy – postanowienia umowy spółki zawartej przy wykorzystaniu wzorca umowy, które zgodnie z wzorcem mogą być modyfikowane przez wybór odpowiednich wariantów poszczególnych postanowień albo przez wprowadzenie odpowiednich danych w określone pola wzorca, umożliwiające ich wprowadzenie;
 - 15) spółka, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy – spółkę, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, z wyłączeniem spółki utworzonej przy wykorzystaniu wzorca, której umowa została zmieniona w inny sposób niż przy wykorzystaniu wzorca;
 - 16) doradca akcjonariusza do spraw głosowania – osobę prawną, która zawodowo i na zasadach komercyjnych zajmuje się analizowaniem informacji ujawnianych przez spółki publiczne lub pochodzących od spółek publicznych w celu ułatwienia akcjonariuszom tych spółek podejmowania decyzji dotyczących głosowania, przez przedstawianie badań, porad lub rekomendacji dotyczących głosowania związanych z wykonywaniem prawa głosu.

§ 2. Ilekroć w ustawie mowa jest o „umowie spółki”, należy przez to rozumieć także akt założycielski sporządzony przez jedynego wspólnika albo akcjonariusza spółki kapitałowej.

§ 2¹. Ilekroć w niniejszej ustawie, z wyłączeniem art. 300⁵²–300⁶⁷, albo odrębnej ustawie mowa jest o zarządzie lub członku zarządu spółki, w przypadku prostej spółki akcyjnej, w której powołano radę dyrektorów, należy przez to rozumieć, odpowiednio, radę dyrektorów lub dyrektora.

§ 2². Ilekroć w niniejszej ustawie mowa jest o:

- 1) udziale akcjonariusza w kapitale zakładowym spółki – w przypadku prostej spółki akcyjnej należy przez to rozumieć stosunek liczby akcji przysługujących temu akcjonariuszowi do liczby wszystkich akcji wyemitowanych w tej spółce;
- 2) wpisie zmiany wysokości kapitału zakładowego do rejestru – w przypadku prostej spółki akcyjnej należy przez to rozumieć wpis zmiany liczby akcji do rejestru.

§ 3. W przypadku gdy dwie spółki handlowe dysponują wzajemnie większością głosów obliczoną zgodnie z § 1 pkt 4 lit. a, za spółkę dominującą uważa się spółkę handlową, która posiada większy procent głosów na zgromadzeniu wspólników albo walnym zgromadzeniu drugiej spółki (spółki zależnej). W przypadku gdy każda ze spółek handlowych posiada równy procent głosów na zgromadzeniu wspólników albo walnym zgromadzeniu drugiej spółki, za spółkę dominującą uważa się tę spółkę, która wywiera wpływ na spółkę zależną także na podstawie powiązania przewidzianego w § 1 pkt 4 lit. b–f.

§ 4. W przypadku gdy stosując kryteria przewidziane w § 3, nie można ustalić stosunku dominacji i zależności między dwiema spółkami handlowymi, za spółkę dominującą uważa się tę spółkę handlową, która może wywierać wpływ na inną spółkę na podstawie większej liczby powiązań, o których mowa w § 1 pkt 4 lit. b–f.

§ 5. W przypadku niemożności ustalenia na podstawie § 3 i 4, która ze spółek jest spółką dominującą, obie spółki są spółkami wzajemnie dominującymi i zależnymi.

Spis treści

A. Komentarz

1. Konsekwencje uchylecia art. 7 KSH
2. Grupa spółek

3. Konsekwencje dla kognicji sądu rejestrowego przy wpisie do rejestru uczestnictwa w grupie spółek

A. Komentarz

1. Konsekwencje uchylecia art. 7 KSH. Zmiana art. 4 § 1 pkt 4 lit. f KSH, odnoszącego się do treści art. 7 KSH, jest logiczną konsekwencją uchylecia art. 7 KSH, którego szczątkowa regulacja została zastąpiona rozbudowaną treścią art. 21¹– 21¹⁶ KSH (Dział IV Grupa spółek).

2. Grupa spółek. Na potrzeby nowej regulacji prawa holdingowego ustawodawca wprowadza prywatnoprawną definicję pojęcia „grupa spółek”. Ustawodawca zakłada, że grupa spółek powinna spełniać następujące wymogi:

- 1) zachodzi związek między spółką dominującą i spółką lub spółkami od niej zależnymi. Taki związek wykształca się poprzez więzi kapitałowe, osobowe, ale i umowne. Zob. szerzej na ten temat: kom. do art. 21¹ KSH;
- 2) w takim związku musi istnieć wspólna strategia gospodarcza w celu realizacji wspólnego interesu, na tyle intensywna, aby uzasadniała sprawowanie jednolitego kierownictwa nad spółką albo spółkami zależnymi przez spółkę dominującą.

Na podstawie podanej definicji i art. 21¹ KSH można wyodrębnić następujące „rodzaje” grup spółek.

Tabela 1. Rodzaje grup spółek w świetle regulacji KSH

Rodzaj grupy spółek	„Niedojrzała” grupa spółek	Grupa spółek „zwykła” w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 5 ¹ KSH	„Koncern prawny”. Kwalifikowany stosunek holdingowy w rozumieniu art. 21 ¹ KSH
Istota relacji	Spółka dominująca i spółka lub spółki od niej zależne, jednak niekierujące się wspólną strategią gospodarczą.	Spółka dominująca i spółka lub spółki od niej zależne, kierujące się wspólną strategią gospodarczą w celu realizacji wspólnego interesu, uzasadniającą sprawowanie jednolitego kierownictwa nad spółką albo spółkami zależnymi przez spółkę dominującą.	Spółka dominująca i spółka lub spółki od niej zależne, kierujące się wspólną strategią gospodarczą w celu realizacji wspólnego interesu, uzasadniającą sprawowanie jednolitego kierownictwa nad spółką albo spółkami zależnymi przez spółkę dominującą, które dodatkowo: 1) podjęły uchwałę o uczestnictwie w grupie spółek; 2) ujawniły w rejestrze swe uczestnictwo w grupie spółek.
„Kamień węgielny” relacji holdingowej na podstawie art. 4 § 1 pkt 4 KSH	Relacja udziałowa (kapitałowa)		
	Relacja zarządcza		
	Relacja osobowa		
	Relacja kontraktowa		

Źródło: opracowanie własne.

3. Konsekwencje dla kognicji sądu rejestrowego przy wpisie do rejestru uczestnictwa w grupie spółek. „Niedojrzała” grupa spółek nie ma szans na stworzenie koncernu prawnego, o którym mowa w art. 21¹ KSH. „Dojrzałość” grupy spółek w świetle art. 4 § 1 pkt 5¹ KSH (czyli stan, w którym spółka dominująca i spółka lub spółki od niej zależne, kierują się wspólną strategią gospodarczą w celu realizacji wspólnego interesu, uzasadniająca sprawowanie jednolitego kierownictwa nad spółką albo spółkami zależnymi przez spółkę dominującą) jest – na zasadach ogólnych postępowania rejestrowego – objęta kognicją sądu rejestrowego i powinna być badana przy rejestracji wzmianki o koncernie prawnym.

(...)

Art. 7.

Umowa
o zarządzanie
spółką zależną

§ 1. W przypadku zawarcia między spółką dominującą a spółką zależną umowy przewidującej zarządzanie spółką zależną lub przekazywanie zysku przez taką spółkę, złożeniu do akt rejestrowych spółki zależnej podlega wyciąg z umowy zawierający postanowienia, które określają zakres odpowiedzialności spółki dominującej za szkodę wyrządzoną spółce zależnej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy oraz zakres odpowiedzialności spółki dominującej za zobowiązania spółki zależnej wobec jej wierzycieli.

§ 2. Ujawnieniu podlega także okoliczność, że umowa nie reguluje lub wyłącza odpowiedzialność spółki dominującej, o której mowa w § 1.

§ 3. Zgłoszenia do sądu rejestrowego okoliczności wymagających ujawnienia zgodnie z § 1 i § 2 dokonuje zarząd spółki dominującej lub spółki zależnej albo wspólnik prowadzący sprawę spółki dominującej lub spółki zależnej. Niezgłoszenie okoliczności wymagających ujawnienia w terminie trzech tygodni od dnia zawarcia umowy powoduje nieważność postanowień ograniczających lub wyłączających odpowiedzialność spółki dominującej wobec spółki zależnej lub jej wierzycieli.

Art. 7.³

(uchylony)

³ Art. 7 uchylony ustawą z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Spis treści

A. Komentarz

1. Nowa regulacja prawa holdingowego

2. Regulacja intertemporalna

3. Umowy o zarządzanie i o przekazywanie zysku po uchyleniu art. 7 KSH

A. Komentarz

1. Nowa regulacja prawa holdingowego. Uchylenie treści art. 7 KSH jest konsekwencją wprowadzenia nowej regulacji prawa holdingowego w art. 21^{1–21}¹⁶ KSH (Dział IV Grupa spółek).

2. Regulacja intertemporalna. W treści dotychczasowego art. 7 § 1 KSH jest mowa o następujących umowach pomiędzy spółką dominującą a spółką zależną:

- 1) umowie przewidującej zarządzanie spółką zależną;
- 2) umowie o przekazywanie zysku przez taką spółkę.

Uchylenie art. 7 KSH nie oznacza zatem utraty mocy obowiązującej takich umów. Ustawodawca przewidział odpowiednią regulację międzyczasową. Zgodnie z art. 9 ZmKSH22 do umów, o których mowa w art. 7 KSH, zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej, stosuje się przepisy dotychczasowe. Kluczowe znaczenie ma data zawarcia umowy, a nie data zgłoszenia do rejestru. Zatem przez 3 tygodnie po uchyleniu art. 7 KSH powinna istnieć możliwość dokonania odpowiedniego zgłoszenia do rejestru. W przypadku zawarcia takich umów jeszcze pod rządami art. 7 KSH złożeniu do akt rejestrowych spółki zależnej podlegał wyciąg z umowy zawierający postanowienia, które określały zakres odpowiedzialności spółki dominującej za szkodę wyrządzoną spółce zależnej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy oraz zakres odpowiedzialności spółki dominującej za zobowiązania spółki zależnej wobec jej wierzycieli (art. 7 § 1 KSH), a względnie ujawnieniu podlegała okoliczność, że umowa nie regulowała lub wyłączała odpowiedzialność spółki dominującej (art. 7 § 2 KSH).

3. Umowy o zarządzanie i o przekazywanie zysku po uchyleniu art. 7 KSH.

Po uchyleniu art. 7 KSH umowa o zarządzanie i umowa o przekazywanie zysku nadal będzie mogła być zawierana pomiędzy spółką dominującą a zależną w granicach, o których mowa w art. 353¹ KC. Niemniej ani na zarządzie spółki dominującej lub spółki zależnej, ani na wspólniku prowadzącym sprawę spółki dominującej lub spółki zależnej nie będzie spoczywał obowiązek ujawnienia jakichkolwiek treści takich umów w rejestrze. Umowy takie – po uchyleniu

art. 7 KSH – nie będą narażone na sankcję nieważności postanowień ograniczających lub wyłączających odpowiedzialność spółki dominującej wobec spółki zależnej lub jej wierzycieli w kontekście niezgłoszenia tych umów do rejestru. Wreszcie umowy o zarządzanie i umowy o przekazywanie zysku nie będą miały znaczenia dla stworzenia tzw. koncernu prawnego (kwalifikowanego stosunku holdingowego), o którym mowa w art. 21¹ KSH i następnych.

(...)

Dział III. Spółki kapitałowe

(...)

Art. 18.

Warunki pełnienia funkcji

§ 1. Członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej albo likwidatorem może być tylko osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych.

§ 2. Nie może być członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, likwidatorem albo prokurentem osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwa określone w przepisach rozdziałów XXXIII–XXXVII Kodeksu karnego oraz w art. 587, art. 590 i art. 591 ustawy.

§ 2.⁴ *Nie może być członkiem zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, likwidatorem albo prokurentem osoba, która została skazana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo określone w art. 587–587², art. 590 i art. 591 ustawy oraz art. 228–231 i rozdziałach XXXIII–XXXVII ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 i 2447).*

§ 3. Zakaz, o którym mowa w § 2, ustaje z upływem piątego roku od dnia uprawomocnienia się wyroku skazującego, chyba że wcześniej nastąpiło zatarcie skazania.

§ 4. W terminie trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się wyroku, o którym mowa w § 2, skazany może złożyć wniosek do sądu, który wydał wyrok, o zwolnienie go z zakazu pełnienia funkcji w spółce handlowej lub o skrócenie czasu obowiązywania zakazu. Nie dotyczy to przestępstw popełnionych umyślnie. Sąd rozstrzyga o wniosku, wydając postanowienie.

§ 5. Przepisy § 1–4 stosuje się do członka zarządu spółki partnerskiej oraz członka rady nadzorczej spółki komandytowo-akcyjnej.

⁴ Art. 18 § 2 w brzmieniu ustawy z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

Spis treści

A. Komentarz
1. Istota przepisu
2. Uzasadnienie rozszerzenia katalogu przestępstw wymienionych w art. 18 § 2 KSH | 3. Charakter ograniczenia z art. 18 § 2 KSH
B. Linia orzecznicza |
|--|---|

A. Komentarz

1. Istota przepisu. Omawiany przepis rozszerza katalog przestępstw, których popełnienie **wyłącza możliwość udziału w organach spółki kapitałowej**. W stosunku do dotychczas obowiązującego brzmienia art. 18 § 2 KSH katalog ten został rozszerzony o następujące przestępstwa:

- 1) sprzedajność (art. 228 KK);
- 2) przepukstwo (art. 229 KK);
- 3) płatna protekcja bierna (art. 230 KK);
- 4) płatna protekcja czynna (art. 230a KK);
- 5) nadużycie uprawnień lub niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego (art. 231 KK);
- 6) nieprzekazywanie radzie nadzorczej informacji i dokumentów lub przekazywanie informacji i dokumentów fałszywych (art. 587¹ KSH);
- 7) nieprzekazywanie doradcy rady nadzorczej informacji i dokumentów lub przekazywanie informacji i dokumentów fałszywych (art. 587² KSH).

2. Uzasadnienie rozszerzenia katalogu przestępstw wymienionych w art. 18 § 2 KSH. Jak wskazano w uzasadnieniu do projektu ustawy, w ocenie projektodawcy brak było podstaw aksjologicznych do wyłączenia z kategorii przesłanek negatywnych uczestnictwa w organach spółki kapitałowej skazania za przestępstwa z art. 228–231 KK. Jak wskazano w uzasadnieniu: „Sprawcy przestępstw wskazanych w art. 228–231 Kodeksu karnego wykazali się brakiem uczciwości wywołującym istotne wątpliwości co do tego, czy dają oni rękomię należytego wykonywania mandatu. Co więcej umożliwienie im funkcjonowania w obrocie gospodarczym może godzić w interesy uczciwych przedsiębiorców, którzy funkcjonują w obrocie gospodarczym bez uciekania się do zachowań nieuczciwych. Wylimitowanie osób wskazanych w ww. przepisach leży również w interesie publicznym od lat bowiem poziom szeroko rozumianej korupcji i działania podejmowane w celu jej zwalczania są czynnikami brnymi pod uwagę w rankingach atrakcyjności inwestycyjnej państw, a więc i w decyzjach inwestorów” (Uzasadnienie, s. 41).

Z kolei dodanie do katalogu określonego w art. 18 § 2 KSH przestępstwa z art. 587¹ KSH uzasadniono dążeniem do wzmocnienia znaczenia obowiązku przekazania radzie nadzorczej informacji i dokumentów oraz chęcią uwypuklenia konsekwencji nieodpowiedniego stosowania regulacji w tym zakresie (Uzasadnienie, s. 44). Natomiast uwzględnienie w tym katalogu przestępstwa z art. 587² KSH miało na celu: „zabezpieczenie efektywnej współpracy zarządu z doradcą rady nadzorczej” (Uzasadnienie, s. 47).

Należy nadmienić, że ustawą z 1.10.2021 r. o zmianie niektórych ustaw w celu poprawy spójności terminologicznej systemu prawnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 2052) wykreślono z katalogu przestępstw wymienionych w art. 18 § 2 KSH przestępstwo z art. 585 KSH. Przepis ten został uchylony w 2011 r. (na podstawie ustawy z 9.6.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. z 2011 r. Nr 133, poz. 767), lecz dopiero w 2021 r. znalazło to odzwierciedlenie w art. 18 § 2 KSH.

3. Charakter ograniczenia z art. 18 § 2 KSH. Popęlnienie jednego z przestępstw wymienionych w art. 18 § 2 KSH *ex lege* pozbawia sprawcę możliwości uczestniczenia w organie spółki (M. Rodzynkiewicz, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2018, kom. do art. 18, Nt 3). Jeżeli skazanie ma miejsce w czasie sprawowania funkcji przez skazanego, mandat wygasa z mocy prawa (M. Dumkiewicz, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2020, kom. do art. 18, Nt 5); skutek ten następuje z chwilą uprawomocnienia się wyroku skazującego (A. Kidyba, w: J. Frąckowiak, A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Michalski, A.J. Witosz, Kodeks spółek handlowych. Tom I. Komentarz do art. 1–150, Warszawa 2017, kom. do art. 18, Nt 5).

Stanowisko to jest uzasadnione przede wszystkim celem omawianego przepisu, którym jest: „uniknięcie sytuacji, w której w skład władz spółki wchodzi osoba, która nie daje rękojmi należytego sprawowania powierzonych jej funkcji, czy też osoba taka prowadzi postępowanie likwidacyjne” (G. Suliński, w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2020, kom. do art. 18, Nt 5). Ma to służyć ochronie interesów samej spółki, jak i innych interesariuszy, w tym współników (akcjonariuszy) spółki i kontrahentów. Gdyby zaś uznać, że np. uchwała o powołaniu członka zarządu wbrew dyspozycji art. 18 § 2 KSH jest skuteczna, a jej wyeliminowanie z obrotu prawnego może nastąpić jedynie wskutek jej zaskarżenia do sądu, mogłoby dojść – i w praktyce często by dochodziło – do sytuacji, w której uchwała taka nigdy nie zostałaby uchylona i w konsekwencji osoba skazana za jedno z przestępstw wymienionych w tym przepisie mogłaby bez przeszkód pełnić funkcje w organie spółki.

Należy jednak zaznaczyć, że w niektórych orzeczeniach prezentowane było stanowisko, w świetle którego uchwała o powołaniu do zarządu spółki osoby skazanej za jedno z przestępstw wymienionych w art. 18 § 2 KSH nie jest nieważna z mocy prawa, a jej wyeliminowanie z obrotu prawnego powinno nastąpić w trybie właściwym dla zaskarżania uchwał (tak NSA w wyr. z 27.4.2018 r., I FSK 976/16, Legalis). Pogląd ten wydaje się jednak pozostawać w mniejszości (por. wyr. SN z 17.2.2016 r., III CSK 107/15, Legalis; wyr. SA w Gdańsku z 13.5.2015 r., III AUa 2108/14, Legalis oraz wyr. SA we Wrocławiu z 29.11.2017 r., III AUa 969/17, Legalis).

Konsekwencją takiego charakteru omawianej regulacji jest bezskuteczność czynności podejmowanych przez skazanego pełniącego obowiązki wbrew zakazowi z art. 18 § 2 KSH zarówno polegających na reprezentacji spółki, jak i sprawowania czynności zarządu.

Potwierdza to stanowisko przedstawione przez SN w wyr. z 10.1.2008 r. (IV CSK 356/07, Legalis), zgodnie z którym nieskuteczne jest ustanowienie pełnomocnika przez prezesa jednoosobowego zarządu spółki, w odniesieniu do którego zachodzą przesłanki z art. 18 § 2 KSH.

B. Linia orzecznicza

Wygaśnięcie mandatu do sprawowania funkcji w przypadku skazania

W przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w art. 18 § 2 KSH wygaśnięcie mandatu następuje z mocy prawa (por. wyroki Sądu Najwyższego z 10.1.2008 r., IV CSK 356/07, z 28.5.2015 r., III CSK 283/14 i z 17.2.2016 r., III CSK 107/15).

wyr. SN z 3.7.2019 r., II CSK 323/18, Legalis

Skutek *ex lege* prawomocnego skazania za przestępstwo wymienione w art. 18 § 2 KSH

Prawomocne skazanie za przestępstwo wymienione w art. 18 § 2 KSH sprawia, że osoba zainteresowana piastowaniem funkcji określonych w tym przepisie nie posiada zdolności do ich pełnienia. Skutki te wynikają *ex lege* z wydania prawomocnego wyroku skazującego. Przepis art. 18 § 2 KSH wyłącza zdolność do pełnienia funkcji członka zarządu, którego to skutku w żaden sposób nie może, nawet tymczasowo (tj. do czasu stwierdzenia nieważności), „konwalidować” uchwała zgromadzenia wspólników spółki kapitałowej, powołująca osobę skazaną na funkcję członka zarządu.

post. SN z 30.9.2020 r., I UK 263/19, Legalis

Procesowe skutki reprezentacji spółki przez osobę powołaną do zarządu z naruszeniem art. 18 § 2 KSH

Regulacja art. 18 § 2 KSH wyłącza zarówno dopuszczalność skutecznego powołania danej osoby na funkcje wskazane w § 1, jak i stanowi podstawę utraty zdolności do dalszego wykonywania tych funkcji (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25.4.2013 r., sygn. akt V ACa 600/12). „Osoba spełniająca negatywną przesłankę z art. 18 § 1 KSH nie ma uprawnienia do pełnienia wskazanych w art. 18 § 1 KSH funkcji. Stąd też jakakolwiek uchwała w zakresie powołania takiej osoby nie będzie wywoływać skutku” (tak wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 23.10.2015 r., sygn. akt I SA/Ke 419/15). Należy również wskazać, że „Czynność procesowa, dokonana w imieniu spółki przez osobę powołaną na członka zarządu na podstawie uchwały sprzecznej z prawem, powinna być uznana za bezskuteczną” (tak wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27.10.2015 r., sygn. akt I FSK 831/14). Uwzględniając powyższe stwierdzić należy, że osoba wnosząca w imieniu Spółki skargę nie wykazała swojego umocowania do jej reprezentowania czy działania w jej imieniu, gdyż z mocy prawomocnego wyroku skazującego nie mogła i nie może pełnić funkcji członka zarządu (prezesa) jakiegokolwiek spółki kapitałowej, w tym Spółki, o której mowa w skardze. Fakt ten został stwierdzony w odpisie KRS Spółki, w którym wykreślono tę osobę jako pełniącą funkcję Prezesa, oraz postanowieniu o wykreśleniu ww. osoby, zaś uchwała o powołaniu tej osoby na Prezesa Spółki podjęta w dniu (...), a więc w okresie obowiązywania zakazu pełnienia funkcji członka zarządu sp. z o.o., który wynosi 5 lat z uwagi na treść art. 18 § 3 KSH, była nieskuteczna. Skoro powołujący się na pełnienie funkcji Prezesa nie mógł pełnić i nie pełnił jej w Spółce, to tym samym nie był uprawniony do wniesienia w jej imieniu skargi.

post. WSA w Gliwicach z 12.4.2018 r., I SA/GI 170/18, Legalis

(...)

Dział IV. Grupa spółek⁵

Art. 21^{1,6}

Grupa spółek – spółka dominująca, spółka zależna, interes

§ 1. Spółka dominująca oraz spółka zależna, które uczestniczą w grupie spółek, kierują się obok interesu spółki interesem grupy spółek, o ile nie zmierza to do pokrzywdzenia wierzycieli lub współników mniejszościowych albo akcjonariuszy mniejszościowych spółki zależnej.

§ 2. Zgromadzenie współników albo walne zgromadzenie spółki zależnej podejmuje większością trzech czwartych głosów uchwałę o uczestnictwie w grupie spółek ze wskazaniem spółki dominującej.

§ 3. Spółka dominująca i spółka zależna ujawniają w rejestrze uczestnictwo w grupie spółek. Ujawnienie uczestnictwa w grupie

⁵ Dział IV dodany ustawą z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia

⁶ Art. 21¹ dodany ustawą z dnia 9.2.2022 r. (druk sejmowy Nr 1515), która wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

spółek następuje przez wpisanie wzmianki do rejestru. Przepisów art. 21²–21⁴, art. 21⁶, art. 21⁷, art. 21¹⁰–21¹⁴ nie stosuje się przed ujawnieniem uczestnictwa w grupie spółek. Jeśli spółka dominująca posiada siedzibę za granicą, uczestnictwo w grupie spółek wystarczy ujawnić w rejestrze spółki zależnej.

§ 4. Członek zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej, prokurent oraz likwidator spółki uczestniczącej w grupie spółek może powoływać się na działanie lub zaniechanie w określonym interesie grupy spółek, jeżeli spółka ujawniła uczestnictwo w grupie spółek.

Spis treści

A. Komentarz

I. Zagadnienia wstępne

1. Grupa spółek jako istotne zjawisko empiryczne
2. Udział w grupie spółek jako źródło korzyści
3. Handlowe prawo holdingowe w Polsce. Geneza regulacji
4. Zagadnienia jurslingwistyczne
5. Dotychczasowa szczątkowa regulacja prawa holdingowego w prawie polskim prywatnym
6. Niepowszechność handlowej regulacji koncernu na świecie
7. Projekt tzw. Dziewiątej Dyrektywy
8. Prawo modelowe
9. Pojęcie prawa holdingowego *sensu stricto* i *sensu largo*
10. Regulacja grup kapitałowych w innych dziedzinach
11. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
12. Grupa spółek a stosunki pracy
13. Kwalifikacja wykonawcy w zamówieniach publicznych a grupa spółek
14. Nowela KSH jako zmiana systemowa
15. Brak ingerencji noweli KSH w relacje prawnopodatkowe
16. „Niedocełowy” model regulacji holdingu w KSH
17. Grupa spółek a EZIG

II. Spółka dominująca. Spółka zależna.

Grupa spółek

1. Definicje ustawowe
2. Spółka dominująca i spółka zależna
3. Spółka dominująca jako spółka ekskluzywna
4. Spółka powiązana

5. Rodzaj spółek uczestniczących w grupie spółek

6. Spółka jednoosobowa jako spółka zależna

7. Spółka krajowa i spółka zagraniczna. Pytanie o zakres stosowania polskiej ustawy

8. Brak możliwości uczestnictwa spółki publicznej w grupie spółek w charakterze spółki zależnej

9. Wyłączenie spółki w upadłości i w likwidacji, jeżeli rozpoczęła podział majątku

10. Centralizacja i decentralizacja spółki kapitałowej

11. Grupa kapitałowa. Definicja w innych aktach prawnych

12. Grupa spółek. Definicja KSH

13. Grupa spółek z udziałem spółek powiązanych

14. Grupa spółek w dotychczasowym dorobku nauki polskiej

III. Koncern prawny, koncern zwykły, koncern hybrydalny

1. Grupa spółek a holding faktyczny i holding umowny

2. Pojęcie „koncern prawny”

3. Konsekwencje utworzenia koncernu prawnego w oparciu o nowelę KSH

4. Praktyczne obawy co do skutków nowelizacji KSH

5. Kreacja koncernu prawnego. Uchwała organów stanowiących spółki zależnej

6. Kreacja koncernu prawnego. Wpis do rejestru

7. Kognicja sądu rejestrowego przy wpisie do rejestru uczestnictwa w grupie spółek

8. Skutki ujawnienia koncernu prawnego w rejestrze dla wykonywania jego atrybutów
 9. Dopuszczalność powołania się reprezentanta spółki na interes grupy spółek
 10. Zagraniczna spółka dominująca
 11. Sprawozdanie zarządu spółki zależnej o powiązaniach umownych ze spółką dominującą
 12. Automatyczna utrata statusu członka grupy spółek
 13. Wyjście z koncernu prawnego z inicjatywy spółki zależnej
 14. Wyjście z koncernu prawnego z inicjatywy spółki dominującej
 15. Koncern hybrydalny
- IV. Imperatyw działania uczestnika grupy spółek
1. Uwagi ogólne
 2. Imperatyw działania członka grupy
 3. Doktryna *Rozenblum*
 4. Dotychczasowe podejście do doktryny *Rozenblum* w orzecznictwie polskich sądów karnych
 5. Siatka interesów w grupie spółek
 6. Interes spółki. Bibliografia
 7. Pojęcie interesu spółki
 8. Interes grupy spółek. Interes koncernowy. Brak osobowości prawnej grupy spółek
9. Pokrzywdzenie wierzycieli
 10. Równowaga czy nadrzędność interesów: spółki i grupy spółek
- V. Instrumenty ochrony wierzycieli spółki zależnej
1. Ochrona wierzycieli
 2. Odpowiedzialność za szkodę w przypadku bezskutecznej egzekucji przeciwko spółce zależnej
- VI. Instrumenty ochrony interesów mniejszości w spółce zależnej
1. Dyrektywa ogólna
 2. Ochrona mniejszości na przykładzie prawa do dywidendy
 3. Odkupienie akcji albo udziałów w spółce dominującej od udziałowców niezgadających się na zmianę statutu
 4. Żądanie przymusowego odkupu akcji albo udziałów
 5. Żądanie audytu rachunkowości i działalności grupy spółek
 6. Odpowiedzialność wobec udziałowca spółki zależnej za obniżenie wartości akcji albo udziałów
 7. *Actio pro socio* udziałowca spółki zależnej przeciwko spółce dominującej
 8. Prawo do zaskarżenia na zasadach ogólnych uchwały organu stanowiącego niezbędnej do wykonania wiążącego polecenia

B. Linia orzecznicza

A. Komentarz

I. Zagadnienia wstępne

1. Grupa spółek jako istotne zjawisko empiryczne. Grupa spółek to zjawisko, które nie narodziło się z woli ustawodawcy, ale zostało stworzone przez praktykę. Zob. np. A. *Opalski*, *Prawo zgrupowań spółek*, Warszawa 2012, s. 7 i n. Każdy uczestnik grupy spółek ma własną podmiotowość prawną (a uczestnicy grupy spółek będący spółkami kapitałowymi – osobowość prawną). **Wspólnota uczestników grupy spółek jako taka nie posiada ani osobowości prawnej, ani nawet ułomnej osobowości prawnej.** Z perspektywy prawa handlowego grupa spółek nie ma indywidualnej podmiotowości prawnej. Grupą spółek kieruje spółka dominująca – uczestnik grupy. Każdy pojedynczy uczestnik grupy spółek ma swój własny, indywidualny interes, ale szczególnie wyrazisty jest

interes całej grupy. Interes jednostki w zasadzie jest podporządkowany interesowi całej grupy, a przynajmniej interes grupy spółek jest uwzględniany w działalności spółki będącej członkiem grupy. Grupy spółek to na tyle częste i istotne zjawisko gospodarcze, że ustawodawca nie może go ignorować. W aktualnym stanie prawnym grupa spółek nie stanowi osobnego, nowego typu spółki. Grupa spółek nie stwarza automatycznie ani więzi prawnej spółki cywilnej, ani umowy konsorcjum. Niemniej dla realizacji określonych celów spółki z grupy spółek mogą takie umowy zawierać. Zjawiskiem alternatywnym względem grupy spółek jest spółka posiadająca swoje oddziały. Niemniej o ile sama spółka posiada podmiotowość prawną, o tyle oddziały spółki nie mają samodzielności prawnej. Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyr. z 3.12.2012 r. (V ACa 702/12, Legalis) wskazał, że „tworzenie korporacji jako niezakazane przez prawo należy uznać za dopuszczalne, a z punktu widzenia ekonomicznego, czy też założeń gospodarczych państwa, często jest pożądane. Korporacja zrzesza przedsiębiorstwa realizujące wspólne cele, na przykład ekonomiczne. Decyzja przystąpienia do korporacji jest dobrowolna, ale jej konsekwencją jest podporządkowanie działania wspólnemu interesowi, co musi oznaczać w rzeczywistości ograniczenie samodzielności poprzez podejmowanie decyzji strategicznych uzależnionych od sytuacji ekonomicznej w kraju i na świecie w interesie całej grupy (czyli wszystkich przedsiębiorstw ją tworzących). Przystępująca do korporacji spółka ma na względzie korzyści, najczęściej długoterminowe, z działania w grupie, co pozwala jej na wyrażenie zgody na przyjęcie kierunków dalszego rozwoju ustalonych wspólnie na zasadach przyjętych przez związek. Tworzenie korporacji nie odejmuje odpowiedzialności członkom zarządu za należyte dbanie o interesy spółki wchodzącej w skład zrzeszenia, ale wymusza przyjęcie konkretnych planów działania ekonomicznego na przyszłość. Jednocześnie należy podkreślić, że przyjęte zasady współdziałania nie mogą łamać bezwzględnie obowiązujących norm prawnych i ograniczać rozwój wolnego rynku”. Podstawą do tworzenia holdingu jest zatem zasada autonomii woli, swobody umów, wolność działalności gospodarczej, prawo własności.

2. Udział w grupie spółek jako źródło korzyści. Generalnie **uczestnictwo w grupie spółek jest źródłem pewnych korzyści ekonomicznych.** Pozwala na optymalizację kosztów, racjonalny podział kompetencji, otwiera nowe możliwości ekspansji gospodarczej, ułatwia opieranie się konkurencji itp. Zob. np. A. Jażdżewski, Koncentracja gospodarcza jako forma współdziałania gospodarczego – uwagi teoretycznoprawne, RPEiS 2000, z. 2, s. 87 i n. Ustawo-

[Przejdź do księgarni →](#)